

Vlada Crne Gore
Kabinet Predsjednika
Kancelarija za evropske integracije

**INFORMACIJA O NAPRETKU U PROCESU PREGOVORA
PO KLASTERSKOM PRISTUPU**

Podgorica, jul 2021. godine

Sadržaj:

UVOD.....	3
KLASTER 1: TEMELJNA PRAVA.....	4
KLASTER 2: UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE	9
KLASTER 3: KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST	13
KLASTER 4: ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST	17
KLASTER 5: RESURSI, POLJOPRIVREDA I KOHEZIJA	21
KLASTER 6: VANJSKI ODNOSI.....	24
ZAKLJUČCI.....	25
ANEKS: KLASTERSKA STRUKTURA POGLAVLJA, STATUSA NAPRETKA I MOGUĆIH MJERA RANE INTEGRACIJE.....	26

UVOD

Crna Gora je maja 2020. godine prihvatila revidiranu metodologiju pregovora s EU kao političku inicijativu koja se uklapa u postojeći pregovarački okvir između Crne Gore i EU iz 2012, pozdravljajući snažnije prisustvo država članica EU u afirmisanju politike proširenja.

Crna Gora se nalazi u jedinstvenoj poziciji jedine kandidatkinje za članstvo sa otvorenim svim poglavljima pravne tekovine EU, pa ima snažan interes da na svom primjeru pokaže da revidirana metodologija daje rezultate.

Budući da su klasteri neprimjenjivi na Crnu Goru u smislu otvaranja poglavlja, naročito smo zainteresovani za valorizaciju njene političke dimenzije, prevashodno kroz dva aspekta: snažnijeg političkog upravljanja i identifikovanja mjera rane integracije i prije samog članstva u EU.

Snažnije političko upravljanje u revidiranoj metodologiji vidimo kao afirmaciju našeg vanjskopolitičkog orijentira kredibilne članice NATO, uz uvjerenje da će se poštovati princip regate – napredovanja po zaslugama. Takođe, vjerujemo da će se poglavlja zatvarati pojedinačno i da će se procjena ostvarenih rezultata vršiti isključivo po pregovaračkim poglavljima.

U kontekstu povećane dinamičnosti, tematsko svrstavanje poglavlja u „klastere“, za Crnu Goru koja je otvorila sva poglavlja pregovora, nije primjenjivo, izuzev u dijelu identifikovanja mjera rane integracije.

Po uzoru na status posmatrača u Odboru za evropski istraživački prostor i inovacije Savjeta EU - ERAC, Crna Gora se zalaže za učešće i u drugim programima, inicijativama i politikama EU i pozdravlja mogućnosti povećanja investicija, između ostalog kroz IPA fondove i bližu saradnju s odgovarajućim međunarodnim finansijskim institucijama.

Kako bismo što bolje definisali mjere rane integracije i stanje pregovora iz prizme tematskih klastera, Kancelarija za evropske integracije je sačinila preliminarnu analizu napretka u poglavljima uz primjenu klusterskog pristupa koja može poslužiti kao osnova za dalji rad pregovaračke strukture i identifikovanje što većeg obima mjera rane integracije.

U nastavku je pregled stanja po svakom od 6 tematskih klastera: 1- Temeljna pitanja, 2 – Unutrašnje tržište, 3 – Konkurentnost i inkluzivan rast, 4 – Zelena agenda i održiva povezanost, 5 – Resursi, poljoprivreda i kohezija i 6 – Vanjski odnosi, kao i tabela s pregledom potencijalnih mjera rane integracije koju je potrebno u narednom periodu produbljivati.

KLASTER 1: TEMELJNA PRAVA

VLADAVINA PRAVA – POGLAVLJA 23 I 24

Svjesni značaja reformskih aktivnosti u oblasti vladavine prava kako za dalji napredak u pristupnim pregovorima s Evropskom unijom, tako i za demokratski razvoj društva u cjelini, Crna Gora ostaje u potpunosti posvećena ispunjenju preostalih privremenih mjerila u poglavljima 23 i 24, kao ključnom preduslovu za dinamiziranje integracionog procesa.

Crna Gora želi da dalje nadograđuje dosadašnji učinak na zakonodavnom planu u svim oblastima koje obuhvataju poglavlja 23 i 24, gdje je od početka pregovaračkog procesa s EU donijeto preko 130 zakona.

Crna Gora je opredijeljena da se ostvari suštinsko funkcionisanje reformisanog institucionalnog okvira (u prvom redu Agencije za sprječavanje korupcije i Specijalnog državnog tužilaštva) čime bi se ispunile pretpostavke za izgradnju efikasnog sistema borbe protiv korupcije, uz poštovanje temeljnih prava, demokratije i vladavine prava.

Dosadašnji bilans ostvarenih rezultata u najosjetljivijim oblastima poput borbe protiv korupcije, finansijskih istraga i privremenog oduzimanja imovine, kao i borbe protiv trgovine ljudima, osnažuju nas u uvjerenju da je ispunjena većina privremenih mjerila zadatih u poglavljima 23 i 24. Crna Gora ostaje pri uvjerenju da bi u nastavku Međuvladine konferencije, u saradnji s Evropskom komisijom, trebalo definisati preostale prioritetne aktivnosti koje vode do završnih mjerila u poglavljima 23 i 24.

Pregovaračka struktura Crne Gore je pratila dinamiku kadrovske snaženja novih ministarstava i principe primjene revidirane Metodologije, pa je fokus stavljen na obnavljanje 33 radne grupe, a nivo Pregovaračke grupe će biti prilagođen za 6 tematskih klastera. Timovi za 23 i 24 su sada i formalno zaokruženi i radiće na balansiranom napretku u oba poglavlja i njihovoj snažnijoj sinergiji, uključujući rad na samoprocjeni ispunjenosti privremenih mjerila i pripremi dinamičkog plana preostalih prioritetnih aktivnosti u poglavljima 23 i 24.

Vlada Crne Gore poštuje međunarodne obaveze Crne Gore i odluke međunarodnih institucija, i posvećena je održavanju njihovog kontinuiteta. U skladu sa tim, Vlada poštuje Deklaraciju o prihvatanju rezolucije Evropskog parlamenta, koju je usvojila crnogorska Skupština 2009. godine, a kojom se osuđuje genocid u Srebrenici 1995. godine i svi drugi ratni zločini počinjeni tokom sukoba na prostorima bivše Jugoslavije. Uz stoprocentnu usklađenost sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU, Crna Gora ostaje privržena regionalnoj saradnji i dobrosusjedskim odnosima.

Svjesni potrebe imenovanja ključnih nosilaca funkcija u sudstvu i tužilaštvu za nastavak odlučne borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, Vlada Crne Gore će podsticati širok i inkluzivan dijalog i konsultacije sa predstavnicima Skupštine Crne Gore. U tom smislu, ohrabruje nedavni poziv predsjednika Skupštine upućen svim političkim partijama na dijalog o svim pitanjima koja zahtijevaju dvotrećinsku, odnosno tročetvrtinsku većinu u Parlamentu.

Crna Gora će sve reforme u oblasti vladavine prava sprovoditi posvećeno, vodeći računa o evropskim i međunarodnim standardima i preporukama u ovoj oblasti. Trajno opredjeljenje Vlade je da se o svim reformskim zakonima konsultuje s našim evropskim partnerima, u prvom redu s Venecijanskom komisijom koja je prepoznala potrebu Crne Gore za efikasnom reformom pravosuđa.

Vjerujemo da je dosadašnja intenzivna saradnja s Venecijanskom komisijom na mehanizmima unapređenja efikasnosti tužilaštva zapravo uvod u širi, međupartijski dijalog koji će Vlada afirmisati smatrajući da je dodatna vrijednost procesa evropskih integracija upravo u podsticanju kompromisa i snaženja inkluzivnog dijaloga. Dalji dijalog i sinergijski rad sve tri grane vlasti na unapređenju sistema pravosuđa biće reflektovani u dosljednoj implementaciji zakonodavnog okvira i postupnom, faznom adresiranju svih preporuka Venecijanske komisije.

Crna Gora nastavlja da predano i odgovorno radi na strateškom razvoju pravosuđa, sa ciljem njegovog unapređenja i zarad kvalitetnijeg pristupa pravdi za sve naše građane, između ostalog usvajanjem Analize racionalizacije pravosudne mreže i Programa razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija u pravosuđu. Naročito smo ponosni na napredak na planu međunarodne pravosudne saradnje, prvenstveno sa Agencijom EU za saradnju u oblasti krivičnog pravosuđa (EUROJUST).

Crna Gora je pokazala posvećenost regulisanju medijske oblasti, prije svega prošlogodišnjim usvajanjem Zakona o medijima i Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, s očekivanjem da se uskoro usvoji već pripremljeni Zakon o audio-vizuelnim medijskim uslugama kao i Medijska strategija 2021-2025 čija je izrada otpočela. Novim Savjetom RTCG koji je Skupština imenovala 11. VI 2021. i nedavno osnovanom novom Komisijom za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistava novinara i napada na imovinu medija, Crna Gora ostaje posvećena stvaranju povoljnog i nadasve bezbjednog ambijenta, oslobođenog političkih pritisaka, za sve medije i medijske radnike u Crnog Gori.

U oblasti sprečavanja korupcije, Crna Gora je opredijeljena za princip „nulte korupcije“ i snažnu borbu protiv ove pojave u crnogorskom društvu, prepoznajući potrebu da Specijalno državno tužilaštvo, snažeći svoj integritet, nastavi sa procesuiranjem slučajeva korupcije na visokom nivou. Takođe, u želji za daljim jačanjem Agencije za sprečavanje korupcije i unapređenjem njenog rada u svim oblastima za koje je nadležna, prepoznajemo proaktivni pristup Agencije i sa naročitim interesovanjem iščekujemo preporuke nezavisnih eksperata iz država članica nakon nedavno održane (peer review) misije na temu njenog funkcionisanja.

Crna Gora je zadovoljna konstantnim napretkom u poglavlju 24 koji doprinosi sveukupnoj dinamici reformi u oblasti vladavine prava. Nastavljamo da bilježimo značajne rezultate na planu međunarodne policijske i pravosudne saradnje. Skupština je 17. VI 2021. donijela Zakon o unutrašnjim poslovima, koji će doprinijeti transparentnosti rada policije, usklađivanju policijskih praksi s međunarodnim i EU standardima i boljem funkcionisanju Uprave policije. Zakon, između ostalog, predviđa

izlazak Uprave policije iz sistema državne uprave i davanje istoj posebnog statusa unutar Ministarstva unutrašnjih poslova. Donošenje Zakona o unutrašnjim poslovima je podržalo ukupno 48 od 81 poslanika u Skupštini Crne Gore.

Crna Gora ističe potpisivanje Sporazuma o unapređenju saradnje u oblasti suzbijanja kriminala među relevantnim organima za sprovođenje zakona, koji će doprinijeti suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih krivičnih djela, kao i kvalitetnijoj i efikasnijoj razmjeni operativnih i drugih podataka.

Crna Gora je usvojila Nacionalnu procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, kojom se utvrđuju glavni izazovi i prioriteti zemlje u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i definišu obaveze svih uključenih institucija i donosilaca odluka. Crna Gora je svjesna da ključ uspjeha u borbi protiv organizovanog kriminala leži u lišavanju pripadnika organizovanih kriminalnih grupa nelegalno stečene imovine. Stoga će nastaviti da radi na jačanju institucionalnih i administrativnih kapaciteta na svim nivoima za istragu, krivično gonjenje i presuđivanje u slučajevima pranja novca i finansiranja terorizma, kako bi ih podigla na nivo potreban za suočavanje s ovom pojavom u crnogorskom društvu. U tom kontekstu, Skupština je 17. VI 2021. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, u cilju njegovog usklađivanja s novinama koje predviđa novi Zakon o unutrašnjim poslovima.

Crna Gora nastavlja da bilježi pozitivne rezultate u zaplijeni droge. U narednom periodu fokus će biti na jačanju kapaciteta Nacionalne jedinice za droge u Ministarstvu zdravlja, u cilju kvalitetnije saradnje s Evropskom agencijom za monitoring droga i zavisnosti od droga (EMCDDA).

Biro za operativnu koordinaciju je 17. VI 2021. imenovao nacionalnog koordinatora za suzbijanje nasilnog ekstremizma, terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma, uzevši u obzir to da je Evropska komisija u svom Non-pejperu o stanju u poglavljima 23 i 24 u Crnoj Gori iz maja 2021. ukazala na neophodnost što skorijeg imenovanja nacionalnog koordinatora za borbu protiv terorizma, što je, ujedno, prioritet i u kontekstu implementacije Zajedničkog akcionog plana za borbu protiv terorizma za Zapadni Balkan i mogućeg potpisivanja inoviranog bilateralnog aranžmana između Evropske unije i Crne Gore.

REFORMA JAVNE UPRAVE

Reforma javne uprave predstavlja jedno od tri ključna stuba u procesu proširenja EU i uvijek je bila unutrašnje pitanje država članica Evropske unije, cilj Crne Gore je da se obezbijedi puna primjena prava EU, ali i osigura jednak tretman svih građana.

U ovom kontekstu, poseban je značaj Savjeta za reformu javne uprave, savjetodavnog tijela čiji rad je fokusiran na aktivnosti koje sprovode organi javne uprave u cilju ostvarivanja PAR principa, koji su osnov Strategije reforme javne uprave 2016-2020. U toku je izrada nove Strategije reforme javne uprave 2022-2026, koja će definisati jasne smjernice kako da uprava bude efikasnija i kako da se smanji birokratija. U okviru nove Strategije će biti definisan i novi Plan optimizacije javne uprave (prethodni

Plan optimizacije javne uprave 2018-2020. važio je do 31. XII 2020), kao jedna od ključnih mjera koja ima za cilj racionalizaciju broja zaposlenih i smanjenje učešća zarada zaposlenih u tekućim izdacima budžeta. Iskustva sad već prethodne Strategije reforme javne uprave pokazuju da je za uspješnu reformu javne uprave potrebna jaka politička volja svih uključenih aktera i da je potrebno obezbijediti odgovarajući nastavak u ispunjavanju dogovorenih obaveza.

Uspostavljanjem nove organizacije Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija doprinijeće se profesionalizaciji javne uprave, zapošljavanju zasnovanom na zaslugama i transparentnosti koje predstavljaju neke od ključnih oblasti u kojima su planirane aktivnosti u narednom periodu.

Crna Gora je uspostavila normativni okvir za planiranje i koordinaciju javnih politika, koji je konstantan i potpomognut adekvatnim implementacionim i metodološkim smjernicama, a koji čine: Zakon o državnoj upravi, Uredba o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, Poslovnik Vlade i Metodologija razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, čime se obezbjeđuje solidna osnova za dalji razvoj sistema planiranja i razvoja politika. U prilog tome svjedoče Izvještaji Evropske komisije za Crnu Goru, iz 2019. i 2020. koji ukazuju na značajna unapređenja u sistemu strateškog planiranja politika. Institucionalni aranžman za strateško planiranje je takođe uspostavljen kroz osnivanje Sektora za koordinaciju, praćenje usklađenosti i praćenje sprovođenja strategija kojima se utvrđuju javne politike.

EKONOMSKO UPRAVLJANJE

Kada je u pitanju ekonomsko upravljanje, pandemija COVID-19 i njen uticaj na ekonomske tokove, u najvećoj mjeri, opredijelila je kretanje javnih finansija u 2020. Značajan pad javnih prihoda uzrokovan padom ekonomske aktivnosti i pritiskom na potrošnju usljed potrebe dodatnog finansiranja zdravstvenog sistema, kao i pomoći privredi i građanima rezultirali su rastom deficita javne potrošnje na najveći nivo od sticanja nezavisnosti. Kada je u pitanju pomoć građanima, u cilju suzbijanja negativnih efekata pandemije korona virusa na privredu i građane, Vlada je donijelo ukupno pet paketa socio-ekonomskih mjera, od toga tri u 2020. i dva u 2021. Četvrti paket mjera, objavljen 28. I 2021, sadrži mjere koje su omogućile održavanje aktivnosti u prvom kvartalu 2021, a procjena ukupnog direktnog i indirektnog fiskalnog uticaja realizacije mjera je oko 163 miliona eura. Peti paket mjera, objavljen 29. IV 2021, sadrži mjere posebne podrške održavanju likvidnosti privrede, ali i održavanju nivoa zaposlenosti, uz dodatnu podršku privredi u susret turističkoj sezoni. Procjena ukupne vrijednosti posljednjeg paketa mjera podrške je 166 miliona eura.

U ovom izazovnom vremenu za crnogorski ekonomski, finansijski i zdravstveni sistem posebno je značajna podrška i pomoć Evropske unije, koja je prenamjenom sredstava iz odobrenih IPA programa podržala Crnu Goru u borbi protiv širenja virusa i saniranju ekonomskih posljedica epidemije sa 53 miliona eura, kao i sa 60 miliona eura makrofinansijske podrške.

Javni dug Crne Gore, na kraju 2020. iznosio je 4.408,95 miliona eura, odnosno 105,15% BDP-a procijenjenog za 2020. Ukupan državni dug (bez depozita), na dan 31. XII 2020, iznosio je 4.330,83 miliona eura ili 103,28 % BDP-a. Ukupan državni dug sa depozitima, na dan 31. XII 2020. iznosi 3.458,40 miliona eura ili 82,48% BDP-a. Do povećanja državnog duga u IV kvartalu 2020. došlo je prvenstveno usled emitovanja obveznica na međunarodnom tržištu u iznosu od 750 miliona eura, sa rokom dospelosti od 7 godina i kamatnom stopom od 2,875% godišnje, što predstavlja jedan od najpovoljnijih, do sada, obezbijedenih uslova zaduženja putem euroobveznica. Navedeno zaduženje realizovano je za potrebe otplate postojećeg duga i finansiranja budžeta u 2021.

Na nivou 2020. prosječna bruto zarada iznosila je 783 eura, dok je prosječna neto zarada iznosila 524 eura (bruto i neto zarade za 2019. iznosile su 773 i 515 eura). Ako se ima u vidu da su potrošačke cijene u 2020. u odnosu na 2019. zabilježile pad od 0,3% proizilazi da su realne zarade za isti period zabilježile rast od 2,1%.

Prema preliminarnim podacima u 2020, neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 467,5 miliona eura, što je za 53,2% više u odnosu na 2019.

Prema projekcijama, period 2021-2023 karakterisaće djelimični i postepeni oporavak ekonomskih tokova, vođen prevashodno očekivanim turističkim kretanjima i najavljenim investicionim projektima u energetici, poljoprivredi, industrijskoj proizvodnji, turizmu, transportu, telekomunikacijama i IT sektoru. Značajan fokus razvojnih politika u narednom srednjoročnom periodu biće na diverzifikaciji ekonomije i održivom razvoju, kojim će se smanjiti visoka negativna eksterna pozicija zemlje, na način kompenzovanja dijela visoke uvozne zavisnosti sopstvenom proizvodnjom, naročito u granama poljoprivrede i energetike, kao i unapređenjem konkurentnosti i većom ponudom u sektoru prerađivačke industrije, što će doprinijeti boljim izvoznim performansama domaće ekonomije.

Shodno osnovnom srednjoročnom makroekonomskom scenariju prosječna realna stopa ekonomskog rasta u periodu 2021-2023 iznosiće 6,5%, pri čemu je za 2021. projektovan nešto snažniji, ali svakako djelimičan oporavak od 7,3%, dok su za 2022. i 2023. projektovane stope rasta od 5,9% i 6,3%, respektivno. Prema procjenama Evropske komisije, izgledi ekonomskog rasta Crne Gore za 2021. i 2022. su znatno uvećani u odnosu na jesenje projekcije EK. Za 2021. stopa rasta BDP-a predviđena je na nivou od 7,1%, odnosno 6,5% za 2022. U naredne dvije godine prema projekcijama EK, očekuje se smanjenje nivoa javnog duga Crne Gore i to sa 103,28% BDP-a u 2020. na 84,2% BDP-a u 2022.

POGLAVLJE 5 – JAVNE NABAVKE

Uz podršku Evropske komisije, [prvi elektronski sistem javnih nabavki u Crnoj Gori](#) počeo je sa radom 1. I 2021. Elektronski sistem novo je sredstvo za poboljšanje efikasnosti procesa javnih nabavki roba, usluga i radova, koje će dovesti do uštede u javnom sektoru. Novi regulatorni okvir (čija je primjena počela u julu 2020), kao i nova tehnička rješenja elektronskog sistema, obezbijediće znatno veći stepen transparentnosti i time dovesti do smanjenja nepravilnosti u sistemu javnih nabavki.

Crna Gora je usvojila Pravilnik o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki 24. VI 2020. kojim je uredila jednostavne nabavke, čija je vrijednost nabavke ispod praga propisanih Zakonom i ukinuo je oko 650 pojedinačnih akata naručilaca.

POGLAVLJE 18 - STATISTIKA

Vlada je 18. VI 2020. odlučila da se obezbijede sredstva za kupovinu poslovnog prostora Uprave za statistiku. Uprava za imovinu u avgustu 2020. završila je postupak javne nabavke za kupovinu poslovnog prostora za 9.000.000 eura (pored uplaćenih 3.000.000 u 2020, planirano je i 3.000.000 za 2021. i 2022).

Pripremljen je Nacrt zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, kao i upitnici i radne verzije metodologije. EU ekspert koji je učestvovao u izradi zakona dao je pozitivno mišljenje da je zakon u skladu sa preporukama EU.

Vlada je 29. XII 2020. usvojila Godišnji plan zvanične statistike za 2021. koji predviđa sprovođenje 211 statističkih istraživanja. U decembru 2020. na zvaničnoj veb stranici Uprave za statistiku objavljen je Kalendar objavljivanja statističkih podataka za 2021.

POGLAVLJE 32 - FINANSIJSKI NADZOR

Vlada je 17. VI 2021. usvojila Konsolidovani izvještaj o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru Crne Gore za 2020.

U cilju usklađivanja metodologije vršenja revizije sa međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija, Državna revizorska institucija je u julu 2020. izradila Priručnik za finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti, koji sadrži praktične smjernice za primjenu međunarodnih revizorskih standarda (ISSAI), a u junu 2020. i Smjernice za izradu, praćenje i kontrolu realizacije preporuka DRI.

Kada je riječ o srednjoročnom planiranju revizija, Senat DRI je usvojio Srednjoročni plan DRI za vršenje revizija uspjeha za period 2020-2024, koji se fokusira na revizije ciljeva održivog razvoja iz Agende Ujedinjenih nacija za održivi razvoj do 2030.

KLASTER 2: UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE

POGLAVLJE 1 – SLOBODA KRETANJA ROBE

U julu 2020. je donijet Zakon o lijekovima, koji predstavlja osnov za donošenje podzakonskih akata kojima će se zaokružiti usklađivanje nacionalnog zakonodavnog okvira s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti i postići osnov za ispunjenje prvog završnog mjerila.

Kada je u pitanju oblast hemikalija, Evropska agencija za hemikalije (ECHA) je u ime Evropske komisije realizovala procjenu nacionalnih kapaciteta i spremnosti za primjenu propisa u oblasti hemikalija i pripremila Akcioni plan do 2025, a preporuke iz ovog AP uvrštene su u Akcioni plan za ispunjavanje završnih mjerila u poglavlju 27 - Životna sredina i klimatske promjene (usvojen u februaru 2021).

Nadalje, priprema aplikacije za članstvo Instituta za standardizaciju u evropskim organizacijama CEN/CENELEC je u toku, a realizacija ove obaveze očekuje se do kraja 2021.

U proteklom periodu su ojačani kapaciteti Instituta za standardizaciju, Akreditacionog tijela, Zavoda za metrologiju, Uprave za inspekcijske poslove, Instituta za lijekove i medicinska sredstva, ali je u cilju valjanog sprovođenja zakonodavstva neophodno dodatno osnažiti kapacitete ovih institucija, kao i Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstva zdravlja i posebno Ministarstva ekonomskog razvoja.

U kontekstu mjera rane integracije Crna Gora je uključena u inicijativu EK koja se tiče poglavlja 1 na nivou zemalja Zapadnog Balkana, a koja je u skladu sa ciljevima Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan. Osim toga, naša država prepoznaje važnost uključivanja u ekspertske radne grupe u statusu posmatrača, po oblastima koje pokriva poglavlje, što se pokazalo kao dobra praksa na primjeru motornih vozila, bezbjednosti igračaka i hemikalija.

POGLAVLJE 2 – SLOBODA KRETANJA RADNIKA

Crna Gora je u martu 2019. donijela Akcioni plan za realizaciju završnog mjerila za poglavlje 2 kojim se definišu sprovedene i planirane mjere prije svega u odnosu na područje pristupa tržištu rada, pripreme za učešće u mreži javnih ustanova za zapošljavanje EURES, koordinaciju sistema socijalne sigurnosti i pripremu crnogorskih institucija za primjenu Evropske kartice zdravstvenog osiguranja.

U cilju uspostavljanja adekvatnih administrativnih kapaciteta i sprovođenja svih aktivnosti za ispunjavanje obaveza realizovan je projekat „Ka pravilima EU za koordinaciju šema socijalne sigurnosti“ (2018 – 2019), finansiran iz programa IPA II 2014 u vrijednosti od 378.500 eura s ciljem da obezbijedi efikasnu primjenu sistema socijalne sigurnosti kroz jačanje administrativnih kapaciteta. U okviru projekta izrađene su „Studija izvodljivosti o uticaju Evropske kartice zdravstvenog osiguranja na javne finansije“ i „Studija uticaja slobode kretanja radnika između Crne Gore i država članica Evropske unije“.

Dalje, pred Crnom Gorom predstoji dosta posla u pripremama za uključivanje u EURES mrežu, u smislu uspostavljanja IT infrastrukture i opreme, tehničkog i organizacionog prilagođavanja i jačanja administrativnih kapaciteta. Zavod je podržan kroz tvining ugovor sa 1,1 milionom eura i ugovorom o nabavci opreme u vrijednosti od 2,4 miliona eura.

U kontekstu mjera rane integracije, a imajući u vidu da je Crna Gora bila učesnica programa EaSI, značajno bi bilo naše učestvovanje u programu ESF+ (2021-2027).

POGLAVLJE 3 – PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

U kontekstu uspostavljanja Jedinственe kontakt tačke za usluge značajno je osvrnuti se na primjenu Registra nameta i elektronske registracije preduzeća, koja je započela krajem 2020. Uspostavljanje Registra nameta je aktivnost inicirana od strane javnog i privatnog sektora, a dodatno prepoznata kao prioritet u vrijeme početka COVID-19 pandemije. Osnovni cilj kreiranja Registra je centralizacija podataka o nametima koji se naplaćuju u Crnoj Gori, na državnom i lokalnom nivou, a u cilju pojednostavljenja procesa poslovanja i povećanja transparentnosti.

Dodatno, nakon analize postojećeg regulatornog okvira za registraciju preduzeća i identifikovanja mogućnosti za njegovo unapređenje 30. IX 2020. donijeti su Pravilnik o postupku registracije, bližoj sadržini i načinu vođenja Centralnog registra privrednih subjekata, kojim se propisuje se postupak registracije, jedinstveni obrazac registracione prijave, bliži sadržaj i način vođenja Centralnog registra privrednih subjekata i Pravilnik o određivanju kriterijuma i visini naknade za registraciju privrednih subjekata u Centralnom registru privrednih subjekata, kojim su precizirane naknade za registraciju u Centralnom registru privrednih subjekata.

POGLAVLJE 4 – SLOBODA KRETANJA KAPITALA

Savjet Centralne banke Crne Gore je, na sjednici u martu 2020, usvojio radnu verziju Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu, kojim će se u pravni sistem Crne Gore u potpunosti implementirati Direktiva EU 2015/2366 o platnim uslugama na unutrašnjem tržištu. Evropska komisija je 10. XII 2020. dostavila kratko, preliminarno mišljenje koje je implementirano od strane Centralne banke i predložila da se konačan stav utvrdi kroz odobrenu TAIEX misiju, čija je organizacija u toku.

Vlada je 11. IX 2020. utvrdila Predlog zakona o uporedivosti naknada povezanih sa računom za plaćanje potrošača, prebacivanjem računa za plaćanje potrošača i računa za plaćanje sa osnovnim uslugama i Predlog zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja u vezi sa platnim karticama. Usljed konstituisanja novog skupštinskog saziva, Vlada mora ponovo utvrditi pomenute zakone i poslati ih Skupštini na usvajanje.

POGLAVLJE 6 – PRIVREDNO PRAVO

Crna Gora je donijela Zakon o privrednim društvima, kao i dva podzakonska akta: Pravilnik o određivanju kriterijuma i visini naknade za registraciju privrednih subjekata u centralnom registru privrednih subjekata i Pravilnik o postupku registracije, bližoj sadržini i načinu vođenja Centralnog registra privrednih subjekata. Na taj način smo završili dio obaveza koje se odnose na usklađivanje s pravnom tekovinom EU u oblasti privrednog prava, a preostaje dalji rad na usklađivanju zakonodavnog okvira s Direktivom 2017/828 i novim direktivama na nivou EU. S tim u vezi, u toku su pregovori između Crne Gore i EBRD za obezbjeđivanje tehničke podrške u dijelu usklađivanja Zakona o privrednim društvima s Direktivom 2017/828 o pravima akcionara, a u ovom dijelu očekujemo i ekspertsku podršku država članica EU. Kada je u pitanju revizija Kodeksa korporativnog upravljanja, teku aktivnosti na realizaciji ove obaveze koja je definisana kao jedna od ključnih u okviru Programa rada Komisije za tržište kapitala za 2021.

U dijelu računovodstva, očekuje se usvajanje Zakona o računovodstvu koji je u novom sazivu Skupštine vraćen u ponovnu proceduru, a njegovim donošenjem će se steći pravni osnov za izmjenu Pravilnika o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica, čime će se postići potpuna usklađenost sa Direktivom o računovodstvu, a samim tim i steći uslovi za ispunjenje četvrtog završnog mjerila.

POGLAVLJE 7 – PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

Nacrt zakona o poslovnoj tajni je u maju 2021. poslat na mišljenje EK.

Crna Gora je realizovala pripremne korake na izradi teksta Strategije intelektualne svojine 2022-2025 i Akcionog plana, koji će biti poslati WIPO-u, a nakon toga i Evropskoj komisiji na mišljenje.

U oblasti intelektualne svojine, u okviru drugog završnog mjerila paralelno se radi na dva seta propisa – Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, koji je Vlada utvrdila 24. VI 2021, dok se drugi set odnosi na usaglašavanje sa Direktivom EU kojom se implementira Marakeški sporazum, kao i Direktiva o satelitskom i kablovskom reemitovanju.

POGLAVLJE 8 – KONKURENCIJA

Agencija za zaštitu konkurencije je pripremila stručne osnove za donošenje propisa u oblasti državne pomoći, a posebno izmjena koje se tiču Privremenog okvira za mjere državne pomoći usljed krize izazvane virusom COVID-19. Takođe, Agencija je opredijelila sredstva za osnivanje dva Registra za državnu pomoć - COVID-19 i DE MINIMIS.

Po osnovu pripremljene dokumentacije od strane Agencije, Savjet je od juna 2020. donio 58 odluka, od čega se dva Rješenja odnose na slučaj kompanije Montenegro Airlines - Rješenje o neusklađenosti dodijeljene državne pomoći „Montenegro Airlines“ AD Podgorica u iznosu od 7.266.658,76 eura u 2018. i 5.500.000,00 eura u 2019. sa Zakonom o kontroli državne pomoći i Rješenje o neusklađenosti Zakona o ulaganju u konsolidaciju i razvoj Društva za transport putnika i robe u vazdušnom saobraćaju „Montenegro Airlines“ A.D. sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Kada je u pitanju oblast konkurencije, Vlada je 20. V 2021. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije, koje se tiču prvenstveno jačanja kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije, stvarajući tako preduslov za dalje funkcionisanje ovog organa, budući da je oblast kontrole državne pomoći izuzetno izazovna i predstavlja sastavni dio završnih mjerila u okviru poglavlja 8. Što se tiče administrativnih kapaciteta, u posljednjih godinu su u Agenciji zaposlena 3 službenika, čime su ojačani kapaciteti u dijelu državne pomoći i sektorskih analiza.

POGLAVLJE 9 – FINANSIJSKE USLUGE

Centralna banka je krajem jula 2020, na inicijativu banaka koja je upućena preko Udruženja banaka Crne Gore, odlučila da preduzme mjere za odlaganje primjene Zakona o kreditnim institucijama i Zakona o sanaciji kreditnih institucija. Ova odluka je

donijeta s obzirom na brojne okolnosti koje otežavaju poslovanje, a sa ciljem da se rasterete kapaciteti banaka i omogući im se da se u potpunosti posvete sprovođenju mjera za ublažavanje efekata pandemije, kao i aktivnosti za sprovođenje procjene kvaliteta aktive (AQR) kao prioritetnim zadacima. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sanaciji kreditnih institucija kojim je određeno odlaganje primjene za godinu dana donijeti su 20. I 2021.

Takođe, sprovode se aktivnosti u pogledu novog Zakona o osiguranju (planiran za IV kvartal 2022) kojim se u crnogorsko zakonodavstvo prenose dvije najvažnije direktive iz oblasti osiguranja – Direktiva Solventnost II (SII) i Direktiva o distribuciji osiguranja (IDD). Javna rasprava o Nacrtu zakona je trajala 60 dana i završena je 3. IV 2021. Istovremeno radi se i na Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, za koji je održana javna rasprava u periodu od 28. IV 2021. do 18. V 2021.

U kontekstu mjera rane integracije, a u okviru petog završnog mjerila, CBCG, Agencija za nadzor osiguranja i Komisija za tržište kapitala neposredno prije pristupanja EU, a shodno svojim nadležnostima, treba da imenuju predstavnike u svojstvu posmatrača u tri evropska nadzorna tijela: Evropskom nadzornom tijelu za bankarstvo (EBA), Evropskom nadzornom tijelu za osiguranje i penzijsko osiguranje pod pokroviteljstvom poslodavca (EIOPA) i Evropskom nadzornom tijelu za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA). CBCG je zainteresovana za sticanje statusa posmatrača u radu Evropskog tijela za bankarstvo. Takođe, ANO je zainteresovana za dobijanje statusa posmatrača u radu EIOPA-e. Uzimajući u obzir složenost i obim propisa EU Solventnost II (tj. obavezujući tehnički standardi i nadzorne smjernice i preporuke koje je razvio EIOPA), koji je u kontinuitetu i koji smo dužni da u potpunosti prenesemo i primijenimo od dana pristupanja Evropskoj uniji, status posmatrača bi posebno doprinio daljem razvoju regulacije i nadzorne prakse i omogućilo ANO kao supervizoru da ojača svoju funkciju i položaj na tržištu osiguranja kako bi održao stabilnost dok se spaja sa evropskim jedinstvenim tržištem.

POGLAVLJE 28 – ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

U oblasti zaštite potrošača, Vlada je 8. IV 2021. donijela Odluku o utvrđivanju liste organa nadležnih za inspekcijski nadzor nad sprovođenjem zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača. Dodatno, pripremljen je i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača, kojim se izvršava tehničko unapređenje teksta Zakona radi potpune stručne i jezičke usaglašenosti sa direktivama.

U Crnoj Gori je nastavljeno sa daljom primjenom novog procesno-pravnog instituta iz Direktive 2009/22/EZ o sudskom postupku zaštite kolektivnih interesa potrošača.

KLASTER 3: KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST

POGLAVLJE 10 - INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

Crna Gora je postigla dobre rezultate kada je prvo završno mjerilo u pitanju, imajući u vidu da su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama iz 2016. kvalitetno riješena pitanja koja su mogla da utiču na nezavisnost regulatornog

tijela u oblasti elektronskih komunikacija (EKIP). Međutim, zakonskim rješenjem nije predviđena mogućnost da EKIP vrši inspekciju, tako da se u toku 2021. očekuje izmjena Zakona kako bi mu se dodijelila mogućnost inspekcijskog nadzora.

U dijelu drugog završnog mjerila, Crna Gora je, u skladu sa smjernicama Savjeta Evrope, pripremila Predlog zakona o audio-vizuelnim medijskim uslugama, koji je u januaru dostavljen Savjetu Evrope na analizu kompatibilnosti sa preostala dva medijska propisa - Zakonom o medijima i Zakonom o nacionalnom javnom emiteru RTCG. U tom smjeru, kako bismo se u potpunosti uskladili sa smjernicama Savjeta Evrope, planirana je revizija sva tri zakona krajem 2021.

Očekujemo, takođe, da će uskoro biti usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o eDokumentu, Strategija digitalne transformacije i Strategija o sajber bezbjednosti.

U kontekstu mjera rane integracije, Crna Gora je do sada učestvovala u programima ISA2 i ENISA, učestvuje u grupi *Future Internet* Forum, kao i u radu tijela kao što je Evropska kancelarija za komunikacije i Evropska platforma regulatornih tijela, dok je kao posmatrač pratila rad Evropske grupe regulatora za AVM usluge, Kontakt komiteta za sprovođenje Direktive o AVM uslugama, itd.

POGLAVLJE 16 - POREZI

Skupština je 16. VII 2020, donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama, kojim je izvršeno uvođenje novog informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka, čime će se omogućiti programsko povezivanje softvera za razmjenu podataka u digitalnom obliku. Na ovaj način će se obezbijediti međusobna povezanost i interoperabilnost sa drugim carinskim sistemima kao i sa budućim aplikacijama, a što će u konačnom doprinijeti jačanju naplate akcizne dažbine.

Vlada je 13. V 2021. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama, kojim se vrši dalje usaglašavanje visine akcize na cigarete sa zahtjevima Direktive 2011/64/EU. Sa ciljem povećanja prihoda budžeta planirane su izmjene akcizne politike od 1. VII tekuće godine.

Skupština je 30. VII 2020. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojim su, između ostalog, izvršene određene izmjene kod oporezivanja prometa proizvoda, usluga i uvoza po sniženoj stopi od 7%.

Vlada je 13. V 2021. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji, kojim se vrši usklađivanje sa Direktivom Savjeta 2011/16/EU o administrativnoj saradnji u oblasti oporezivanja (DAC 1).

U okviru Projekta reforme poreske administracije (finansiranog zajmom Svjetske banke) koji podrazumijeva uvođenje IRMS (Integrirani informacioni sistem), kao i modernizaciju poslovnih procesa u skladu sa trenutnim trendovima u digitalizaciji usluga poreskih obveznika, početkom jula 2020. u oblasti E-fiskalizacije potpisan je ugovor sa izabranim ponuđačem, Konzorcijumom „OSA/NEOS“. E-fiskalizacija je započela 1. I 2021. sa prelaznim periodom primjene od šest mjeseci do kojeg bi svi poreski obveznici trebalo da počnu sa primjenom ovog sistema. Započeo je i postupak

kojim se registracija osnivanja privrednog subjekta vrši elektronskim putem. Pored toga što će elektronska fiskalizacija ograničiti mogućnosti za utaju PDV-a i manipulaciju sa fiskalnim računima, poboljšanje kapaciteta poreske administracije takođe će doprinijeti približavanju EU i ekonomsku integraciju sa državama članicama EU.

POGLAVLJE 17 - EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA

Vlada je 1. IV 2021. usvojila Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2021 -2023, u kojem su predstavljene najnovije makroekonomske projekcije, kao i procjena uticaja pojedinih projekata finansiranih iz javnih izvora. PER sadrži srednjoročni makrofiskalni okvir, uz prateću agendu od 20 strukturnih reformi, koje su usklađene sa prioritetima definisanim u nacionalnim propisima, nacionalnim i regionalnim strategijama, ključnim dokumentima u procesu pristupanja Crne Gore EU, smjernicama Evropske komisije i zajedničkim preporukama sa Ministarskog dijaloga iz Brisela. Program sadrži tri ključna poglavlja: 3 – Makroekonomski okvir, 4 – Fiskalni okvir i 5 – Strukturne reforme. Razlog za kasnije usvajanje ovogodišnjeg PER-a, koji se obično donosi u januaru, jeste želja nove Vlade da predstavi detaljnu i egzaktnu viziju za ekonomski oporavak države nakon COVID-19 pandemije i to na period od tri godine.

Vlada je 12. III 2021. usvojila Revidirane smjernice za makroekonomsku i fiskalnu politiku za period 2021 - 2023, kojima su ažurirane projekcije rasta BDP-a i drugih makroekonomskih pokazatelja.

Akcioni plan za harmonizaciju sa pravnom tekovinom EU u oblasti poglavlja 17 – Ekonomska i monetarna unija, u skladu sa ustaljenom praksom, revidira se jednom godišnje. Posljednji revidirani Akcioni plan dostavljen je EK 4. I 2021.

POGLAVLJE 19 - SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOŠLJAVANJE

Fokus Crne Gore je u prethodnom periodu bio na ispunjenju prvog završnog mjerila koji se odnosi na donošenje Zakona o radu koji je Crna Gora usvojila krajem 2019, kao i njegove izmjene početkom 2021. koje su se odnosile na mogućnost da se Opšti kolektivni ugovor zaključi najkasnije do 31. XII 2021.

Trenutno, intenzivno i u saradnji sa EK, radimo na drugom završnom mjerilu koji se odnosi na donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije kao izuzetno važnom propisu za ravnopravnost građana i poštovanje njihovih prava i očekujemo da će, nakon usaglašavanja sa sugestijama EK, biti usvojen krajem ove godine.

U okviru trećeg završnog mjerila, Crna Gora radi na pripremama za Evropski socijalni fond kroz sprovođenje programa SOPEES i pripremom dokumenata za program IPA 2020. Takođe, važno je napomenuti da je nekoliko predloga uključeno u strateški odgovor za programiranje IPA III (2023/2024) u dijelu zapošljavanja i socijalne politike, uključujući i inicijativu Garancija za mlade.

POGLAVLJE 20 – PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

Crna Gora je donošenjem Industrijske politike Crne Gore 2019-2023. inovirala svoj industrijski okvir i postigla vidljiv napredak u ovoj oblasti te iscrpila sve aktivnosti na ispunjenju jedinog završnog mjerila, uz obavezu da u kontinuitetu prati i izvještava o sprovođenju ovog najznačajnijeg strateškog dokumenta. S tim u vezi, Vlada je u junu usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore 2019 – 2023, za 2020. Ova obaveza je dio redovnog praćenja sprovođenja industrijske politike, a privode se kraju i aktivnosti na izradi Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike CG 2019-2023, za period 2021-2022, čije se usvajanje očekuje do kraja II kvartala 2021.

Kada su u pitanju druge oblasti u okviru poglavlja, u dijelu turizma je donijet Zakon o dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu u cilju ublažavanja negativnih efekata u poslovanju turističkih privrednika uzrokovanih širenjem bolesti COVID-19, kao i prateći podzakonski akti.

Osim toga, Vlada je u maju 2020. usvojila završni Izvještaj o sprovođenju Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje za period 2015-2019. i donijela Strategiju za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024, s Akcionim planom za 2020-2021, a pripremljena je i Strategija za razvoj ženskog preduzetništva 2021-2024, s Okvirnim Akcionim planom, čije se donošenje očekuje do kraja II kvartala 2021.

Crna Gora je u Upravnom odboru Programa za razvoj preduzeća i inovacije Zapadnog Balkana (WB EDIF) u svojstvu člana sa pravom glasa, u segmentu podrške privatnom sektoru. Poseban akcenat je na koordinaciji i realizaciji aktivnosti za inovativna preduzeća, imajući u vidu da je IRFCG investitor u ime Crne Gore.

POGLAVLJE 25 - NAUKA I ISTRAŽIVANJE

Skupština je 30. VII 2020. donijela dva nova razvojna propisa: Zakon o inovacionoj djelatnosti i Zakon o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija, koji predstavljaju bazičnu mjeru za jačanje IT privrede i funkcionisanje nacionalnog inovativnog ekosistema i omogućavaju širok spektar olakšica i podsticaja koji jednako važe za domaće i za međunarodne kompanije.

Vlada je 25. VI 2020. donijela Program ostvarivanja principa „Otvorena nauka“ u Crnoj Gori s Akcionim planom (2020-2022). U novembru 2020. potpisan je Memorandum o saradnji između CERN-a i SEEIIST Asocijacije u cilju stvaranja okvira za saradnju u oblastima od zajedničkog interesovanja.

Ostvarivanje veoma aktivnog učešća Crne Gore u EU Okvirnom programu za istraživanje i inovacije Horizont 2020 bio je jedan od važnih ciljeva nadležnog resora tokom 2020, a pismo interesovanja za priključenje HE programu upućeno je Evropskoj komisiji 3. VII 2020.

POGLAVLJE 26 - OBRAZOVANJE I KULTURA

Skupština je u julu 2020. donijela Zakon o izmjeni Zakona o visokom obrazovanju.

Devetu godinu zaredom realizovan je Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem. Poslodavci su iskazali izuzetno veliko interesovanje

za Program, što je rezultiralo oglašavanjem 11.330 slobodnih mjesta za stručno osposobljavanje, dok je ukupan broj lica sa stečenim visokim obrazovanjem koja su se prijavila za učešće u Programu 3.460.

Prema informacijama Deska za Kreativnu Evropu, veliki broj crnogorskih institucija i organizacija se kao vodeći ili projektni partner prijavio za konkurs za projekte saradnje u zemljama Zapadnog Balkana koji je bio otvoren do 28. IV 2020. Ukupno je podržano sedam projekata na kojima su crnogorske organizacije i institucije projektni partneri. Pismo interesa za priključenje novom ciklusu Kreativna Evropa je upućeno 14. VI 2021.

POGLAVLJE 29 - CARINSKA UNIJA

U dijelu poglavlja 29, važno je naglasiti da je došlo do institucionalne reorganizacije u cilju efikasnijeg rada te su Uprava prihoda i Uprava carina spojene u novi organ Uprava prihoda i carina.

U prvoj polovini 2021. aktivno i u intenzivnoj komunikaciji sa EK, Crna Gora priprema nacrt novog Carinskog zakona, čijom finalizacijom će doprinijeti ispunjenju prvog završnog mjerila.

Pored toga, novom Uredbom o carinskoj tarifi za 2021. godinu, koju je Vlada usvojila 11. III 2021, usklađuje se nivo carinskih stopa sa obavezama preuzetim u okviru Svjetske trgovinske organizacije i drugim međunarodnim ugovorima koje je zaključila Crna Gora. Ovom uredbom se takođe usklađuje nacionalna nomenklatura carinske tarife s Kombiniranom nomenklaturom Evropske unije za 2021.

U smjeru aktivnosti fokusiranih na ispunjenje drugog završnog mjerila, Crna Gora je, u septembru 2020. izdala prvo odobrenje za AEO jednoj od najvećih kompanija koje se bave trgovinom robe široke potrošnje i farmaceutskim proizvodima, a drugo u decembru 2020. za pivaru.

U okviru trećeg završnog mjerila, projekat „Podrška carinskoj upravi“ za implementaciju NCTS-a, je zbog pandemije Covid 19, odložen za 6 mjeseci, o čemu se saglasila i CFCU.

Crna Gora je učestvovala u EU programu Customs 2020, koji je sproveden u periodu 2014-2020 i u EU programu Fiscalis 2020 u oblasti carinske saradnje, koji je sproveden u istom vremenskom periodu. Nadalje, Crna Gora očekuje da EK dostavi nacrt sporazuma za učešće u Customs 2027 programu, koji se sprovodi u periodu 2021-2027. kao i u Fiscalis 2027 programu, koji se sprovodi u istom periodu.

KLASTER 4: ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST

POGLAVLJE 27 – ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

Najveći dio aktivnosti u dijelu transpozicije pravne tekovine EU je ili uspješno završen ili je u finalnoj fazi, s tim da predstoji zahtjevna faza implementacije i primjene pravne tekovine za koju je neophodno obezbijediti kontinuiranu izgradnju administrativnih

kapaciteta, kao i značajna finansijska sredstva neophodna za izgradnju infrastrukture u skladu sa standardima EU. Vlada je donošenjem Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene u februaru 2021, kao i Analize finansijskih potreba za ispunjavanje završnih mjerila u poglavlju 27, čije se usvajanje očekuje u najkraćem roku, definisala jasne korake koje je neophodno preduzeti u narednom periodu kako bi se ispunile obaveze koje proizilaze iz završnih mjerila u poglavlju 27.

Crna Gora je pripremila Program kontrole zagađivanja vazduha u skladu sa NEC Direktivom, kao i prateću procjenu troškova za sprovođenje mjera utvrđenih Programom. Oba dokumenta su integrisana u trenutni Nacrt strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2021-2029. čije se donošenje od strane Vlade očekuje u najkraćem roku, što predstavlja direktan doprinos ostvarenju završnog mjerila u oblasti kvalitet vazduha.

Dodatno, Vlada kontinuirano radi na implementaciji direktiva u oblasti kvalitet voda, posebno Direktive o poplavama, Nitratne direktive, Direktive o vodi za kupanje i Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD), dok se usvajanje planova upravljanja vodama na vodnom području dva sliva, Dunavski i Jadranski, od strane Vlade očekuje do kraja 2021. Takođe, transpozicija MSFD direktive u nacionalno zakonodavstvo je u potpunosti zaokružena u aprilu 2021. donošenjem seta podzakonskih akata, dok je implementacija same Direktive nastavljena realizacijom dva GEF projekta.

U okviru oblasti zaštita prirode, Crna Gora je 22. IV 2021. proglasila prvo zaštićeno područje u moru – park prirode Platamuni, a u toku je procedura za uspostavljanje još dva zaštićena područja u moru – Katič i ostrvo stari Ulcinj. Tokom 2021. je nastavljen terenski rad vezano za uspostavljanje Natura 2000 mreže, a u septembru 2021. će otpočeti angažman njemačkog eksperta čiji rad će biti fokusiran na konkretan doprinos unapređenju zaštite i upravljanja parkom prirode Ulcinjska solana. U kontekstu aktuelnog istraživanja ugljovodonika u crnogorskom primorju, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma osnovalo je Odbor (tehničko tijelo) koji će pratiti aktivnosti u vezi sa istraživanjima kako bi se obezbijedila zaštita životne sredine.

Crna Gora je za sada posmatrač, ali je zainteresovana da postane članica IMPEL mreže (European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law), CARACAL (Competent Authorities for REACH and CLP); HelpNet (mreža Evropske agencije za hemikalije (ECHA)); Helpdesk (Eco label), kao i da se omogući učešće u programu LIFE – program EU za klimatsku akciju i životnu sredinu.

POGLAVLJE 15 – ENERGETIKA

Skupština je 30. VII 2020. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetici, kojim je izvršeno parcijalno transponovanje Regulative 2015/1222 o smjernicama za dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta električne energije i upravljanje zagušenjima, što je od velikog značaja za obezbjeđivanje sigurnog pravnog okvira za povezivanje tržišta električne energije Crne Gore sa regionalnim i evropskim tržištima, za tzv. „market coupling“. Nakon prekida pregovora o strateškom

partnerstvu između BELEN i norveške kompanije Nord Pool u junu 2020, pokrenute su pripreme aktivnosti za sprovođenje konkurentnog postupka za izbor pružaoca usluga, u cilju uspostavljanja dan-unaprijed tržišta električne energije. Izbor najpovoljnijeg ponuđača i potpisivanje ugovora za početak implementacije dan-unaprijed tržišta očekuju se u najkraćem roku.

U oblasti ugljovodnika, pripremljen je Predlog zakona o mjerama sigurnosti pri istraživanju i proizvodnji ugljovodnika u podmorju, u koji je transponovana Direktiva 2013/30/EU.

Krajem 2020. počela je priprema izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije, čije se utvrđivanje očekuje do kraja 2021, a kojima će se unaprijediti zakonska rješenja koja se odnose na sertifikovanje energetske karakteristika zgrada i uvažiti odredbe nove direktive za energetske označavanje proizvoda.

U skladu sa Četvrtim akcionim planom energetske efikasnosti za period 2019-2021, nastavljene su aktivnosti na unapređenju energetske efikasnosti u javnom sektoru i sektoru domaćinstava.

Stvoreni su uslovi za rad Eko fonda, čije osnivanje je definisano Zakonom o životnoj sredini, a koji treba da omogući održivi model finansiranja projekata energetske efikasnosti.

U oblasti nuklearne energije Vlada je 5. XI 2020. usvojila Četvrti nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke Konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom, koji je dostavljen Sekretarijatu Konvencije i postavljen na zaštićenoj internet stranici ove Konvencije.

Značajno je pomenuti i projekte istraživanja ugljovodnika u crnogorskom podmorju, koji se realizuju na osnovu zaključenih ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodnika. Koncesionari su 2. IV 2021. započeli bušenje prve istraživačke bušotine u podmorju Crne Gore. Planirano je da bušenje prve bušotine traje 180 dana.

U saradnji sa Sekretarijatom Energetske zajednice intenzivno se radi na izradi prvog Nacionalnog energetske i klimatskog plana. Pripremljena su 3 poglavlja ovog plana i dobijeni komentari od Sekretarijata Energetske zajednice. Takođe, započete su pripreme aktivnosti na izradi Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za pomenuti plan.

Kada je u pitanju Termoelektrana Pljevlja, Energetska zajednica je 20. IV 2021. pokrenula prekšajni postupak protiv Crne Gore zbog nepoštovanja Ugovora o osnivanju Energetske zajednice. Ovaj objekat ima veliki značaj za sigurnost snabdijevanja električnom energijom i stabilnost i pouzdanost funkcionisanja elektroenergetskog sistema Crne Gore. Takođe, elektrana ima ogroman značaj za Pljevaljsko područje, jer je egzistencija njegovog stanovništva uglavnom vezana za rad Termoelektrane Pljevlja i Rudnika uglja Pljevlja. Sva dalja pažnja Vlade će biti usmjerena na ekološkoj rekonstrukciji TE Pljevlja. Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) je u junu 2020. potpisala Ugovor o realizaciji projekta ekološke rekonstrukcija Bloka I

TE „Pljevlja“ sa izabranim izvođačem radova - konzorcijumom DEC INTERNATIONAL – BEMAX –BBSOLAR – PERMONTE. Ovaj projekat, vrijedan više od 54 miliona eura, dominantno će finansirati EPCG iz sopstvenih sredstava, a planirano je da se ekološka rekonstrukcija završi do 2023, čime će se radni vijek TE produžiti za još 30 godina.

Takođe, važno je napomenuti da je Crna Gora u poglavlju 15, u vezi s aranžmanima Evropske zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološke opasnosti (ECURIE), ostvarila napredak ka sticanju statusa operativnog člana. Međutim, tek trebamo da se pridružimo Evropskoj platformi za razmjenu radioloških podataka, koja je dio ECURIE aranžmana. U tom dijelu, u toku su aktivnosti Crne Gore za članstvo u EURDEP. Predstoji slanje radioloških podataka preko mreže stanica GDR. U narednim mjesecima će se raditi na potpisivanju zvaničnog sporazuma.

U kontekstu mjera rane integracije, Crna Gora je zainteresovana, da prati aktivnosti u svojstvu posmatrača u sledećim tijelima Unije:

- Šefovi evropskih radioloških službi, nadležni organi - HERCA (*Heads of European Radiological protection Competent Authorities*);
- Grupa eksperata - Group of Expert, under article 31 of EURATOM TREATY;
- Grupa evropskih regulatora za nuklearnu sigurnost - *European Nuclear Safety Regulators Group* (ENSREG);
- Evropski forum nuklearne energije - *The European Nuclear Energy Forum* (ENEF);
- Evropski zajednički program za upravljanje radioaktivnim otpadom - EURAD, *European Joint Programme on Radioactive Waste Management* (eventualno da učestvujemo u projektima);
- Upravljanje radioaktivnim otpadom prije odlaganja - PREDIS, *PRE-DISposal management of radioactive waste* (eventualno da učestvujemo u projektima);
- Instrument za saradnju u nuklearnoj bezbjednosti - *Instrument for Nuclear Safety Cooperation*- INSC (eventualno da učestvujemo u projektima).

POGLAVLJE 14 – SAOBRAĆAJNA POLITIKA

Crna Gora je donijela Zakon o putevima 14. VIII 2020, dok je priprema relevantnih podzakonskih akata u toku. Trenutno se radi na Predlogu zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti u željezničkom saobraćaju koji je prošao javnu raspravu i prvi krug usaglašavanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, a kojim će biti izvršena potpuna transpozicija direktiva iz oblasti bezbjednosti, interoperabilnosti, licenciranje i obuke mašinovođa i prava zaposlenih koji rade u graničnoj zoni.

Takođe, formirana je nova komisija za Predlog zakona o željeznici koja će pripremiti propis za javnu raspravu. Ovim zakonom se regulišu prava putnika, u potpunosti razrađuje PSO model, stvaraju preduslovi za teretne koridore, definišu dodatne usluge pri izdavanju trasa vozova, otklanjaju nedostaci iz važećeg zakona i kao najvažnije rješava pitanje nezavisnosti regulatornog tijela za željeznicu.

Vlada je 15. VI 2021. donijela Odluku o formiranju Nacionalnog tijela za bezbjednost saobraćaja (NTBS) kao međuresornog tijela, u cilju uspostavljanja kvalitetnog sistema upravljanja bezbjednošću saobraćaja na putevima Crne Gore.

Skupština je 30. VII 2020. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vazdušnom saobraćaju čime je Crna Gora stekla uslov za prelazak u drugu fazu ECAA sporazuma.

Takođe, 16. VII 2020. je donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe koji je u potpunosti usaglašen sa preporukama i zahtjevima Paris MoU. Takođe, u oblasti pomorskog saobraćaja, 16. VII 2020. donijet je Zakon o pravima putnika u pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi.

KLASTER 5: RESURSI, POLJOPRIVREDA I KOHEZIJA

POGLAVLJE 11 - POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

U cilju ublažavanja negativnih efekata epidemije virusa COVID-19, u prethodnom periodu fokus je bio na održavanju postojećeg nivoa proizvodnje te održavanja stabilnosti tržišta u skladu sa Posebnim programom podrške poljoprivredi i ribarstvu, koji je Vlada usvojila 27. IV 2020.

U dijelu koji se odnosi na usaglašavanje s pravnom tekovinom nastavljene su aktivnosti utvrđene revidiranim Akcionim planom za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU. Za potrebe izrade nove Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja s Akcionim planom kroz projekat MIDAS 2 angažovana je kompanija za izradu sektorskih studija koja će podržati izradu ovih dokumenata, čije je usvajanje planirano u I kvartalu 2022.

U vezi završnog mjerila, u toku su pripremne aktivnosti za izradu Akcionog plana za uspostavljanje IAKS-a i Agencije za plaćanja, čije je usvajanje planirano 2022. Nastavljena je implementacija IPARD II programa te priprema IPARD III programa čije je usvajanje planirano za IV kvartal 2021.

U kontekstu mjera rane integracije, od velikog značaja bi bio status posmatrača u radnim tijelima za poljoprivredu i ruralni razvoj.

POGLAVLJE 12 - BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSTVO, FITOSANITARNA POLITIKA

Nastavljeno je sa sprovođenjem Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za Poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika sa sveobuhvatnim Akcionim planom i Posebnim akcionim planom za suzbijanje i iskorjenjivanje klasične kuge svinja koja je usvojena 10. IX 2015. i ažurirana 26. XII 2019.

U oblasti bezbjednosti hrane u toku 2020. implementiran je Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2020. te pripremljen Predlog programa za 2021. Nacionalni program za unapređenje objekata za proizvode životinjskog porijekla

i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla (NPUO) sprovodi se u skladu sa planovima za unapređenje.

U oblasti veterine realizovan je Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2020. i pripremljen Program za 2021. Sproveden je Plan preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti za 2020.

U oblasti fitosanitarne politike implementiran je Program fitosanitarnih mjera za 2020. sa Programom kontrolnih ispitivanja proizvodnje sjemenskog i sadnog materijala te je pripremljen Predlog programa fitosanitarnih mjera za 2021. Crna Gora je nastavila sa sprovođenjem Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Akcionim planom za period 2016-2021. te pripremila novi Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja čije je usvajanje planirano u najkraćem roku.

U kontekstu mjera rane integracije istaći da bi za Crnu Goru bilo od značaja uključivanje u Stalni odbor za biljke, životinje, hranu i životinjsku hranu, Stalni odbor za zootehniku te Savjetodavnu grupu za prehrambeni lanac i zdravlje životinja i biljaka.

POGLAVLJE 13 - RIBARSTVO

Crna Gora je nastavila sa sprovođenjem aktivnosti predviđenih Strategijom ribarstva Crne Gore 2015-2020 sa Akcionim planom za transpoziciju, sprovođenje i primjenu pravne tekovina EU. U toku je izrada Strategije ribarstva Crne Gore 2022-2027. sa Akcionim planom za prenošenje, implementaciju i sprovođenje pravne tekovine EU čije je usvajanje planirano za II kvartal 2022.

U vezi prvog završnog mjerila važno je istaći da je planirano usvajanje Predloga zakona o strukturnim mjerama i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi i Predloga zakona o uređenju tržišta u ribarstvu i akvakulturi.

Značajno je osvrnuti se na činjenicu da je Crna Gora uspješno predsjedavala EUSAIR-OM u 2019. i time postala prva država, koja nije članica EU, na predsjedavajućoj poziciji. Crna Gora ima aktivnu ulogu u ovoj makroregionalnoj Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju, a EUSAIR je važan kohezivni element koji u velikom doprinosi integraciji Crne Gore u EU.

POGLAVLJE 22 - REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENTATA

Crna Gora ostaje posvećena efikasnom korišćenju dostupnih evropskih fondova. U kontekstu najavljenih pravila za korišćenje finansijske podrške EU tokom perioda 2021-2027. u toku je proces detaljne analize istih i identifikacije svih mogućnosti i programa koji bi se mogli smatrati svojevrsnim mjerama rane integracije u pojedinim oblastima. S tim u vezi važno je istaći spremnost Vlade, svih institucija i svih struktura društva da ove mogućnosti iskoriste na najbolji mogući način.

U vremenu pandemije, važno je osvrnuti se na izdašnu finansijsku podršku EU Crnoj Gori. Uz 53 miliona eura preusmjerenih iz programa nacionalne Ipe, 60 miliona eura

makrofinansijske podrške, ističe se podrška iz Fonda solidarnosti EU, kao i članstvo u Mehanizmu zajedničkih nabavki medicinske opreme i sredstava, COVAX mehanizmu i Mehanizmu za nabavku vakcina za Zapadni Balkan, što nam je sveukupno umnogome pomoglo da se izborimo sa epidemijom.

U cilju suočavanja sa društvenim i ekonomskim posljedicama pandemije, posebno se ističu očekivanja od Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan, koji će doprinijeti dugoročnom oporavku ekonomija regiona. U cilju ostvarivanja održivog ekonomskog rasta uz zelenu i digitalnu tranziciju, sprovođenje reformi potrebnih za napredak ka članstvu u EU, kao suštinskom cilju Vlade, računamo na doprinos ovog plana koji će omogućiti oslobađanje neiskorišćenog ekonomskog potencijala regiona i obezbijediti značajan prostor za povećanu unutar-regionalnu ekonomsku saradnju i trgovinu.

Crna Gora, zbog skromnih investicionih kapaciteta, očekuje da će značajan dio ove podrške biti usmjeren na ključne produktivne investicije i održivu infrastrukturu na Zapadnom Balkanu posredstvom Zapadnobalkanskog investicionog okvira, koji na nivou EU ostaje glavni instrument za finansiranje infrastrukture za Zapadni Balkan. Raduje i činjenica da će investicioni kapacitet privrede regiona biti ojačan novim Garantnim instrumentom za Zapadni Balkan, uz nadu da će ovi instrumenti što prije zaživjeti u praksi.

U pogledu mogućnosti za korišćenje sredstava Ipe III, uključujući i sredstva namijenjena za finansiranje inicijativa iz Ekonomskog i investicionog plana EU, Crna Gora očekuje da će Evropska komisija formulisati kriterijume za dodjelu sredstava na način koji neće dovesti manje države i administracije u nepovoljniji položaj u odnosu na države koje su teritorijalno veće, pa samim tim imaju i veći broj projekata, ali i kapaciteta za njihovu pripremu i sprovođenje. Takođe, očekujemo da Evropska komisija i dalje vodi računa o pravednoj raspodjeli sredstava između država na potpunom sedmogodišnjem nivou, uključujući vrednovanje napretka u procesu pristupanja EU.

POGLAVLJE 33 - FINANSIJSKE I BUDŽETSKE ODREDBE

U oblasti poglavlja 33 – Finansijske i budžetske odredbe, Vlada je 16. VII 2020, u skladu sa obavezom izvještavanja o sprovođenju Akcionog plana za uspostavljanje sistema sopstvenih resursa Evropske unije u Crnoj Gori, usvojila Godišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za uspostavljanje sistema sopstvenih resursa Evropske unije u Crnoj Gori za 2019. Izvještaj se fokusira na pružanje pregleda postignutog napretka s osvrtom na sprovođenje aktivnosti u skladu sa planiranom dinamikom.

Skupština je 17. V 2021. donijela Zakon o budžetu za 2021. godinu, usmjeren ka stvaranju uslova za brži ekonomski oporavak i stabilizaciju javnih finansija, a kojim je predviđeno 2,46 milijarde eura priliva i izdataka. Izvorni prihodi budžeta za ovu godinu planirani su u iznosu od 1,88 milijarde eura ili 40,6% procijenjenog bruto domaćeg proizvoda (BDP), koji iznosi 4,64 milijarde eura, i u odnosu na ostvarene u prošloj godini veći su 240,9 miliona ili 14,7%. Ukupni izdaci budžeta planirani su na nivou od

2,02 milijarde eura ili 43,6% BDP-a i u odnosu na preliminarno ostvarenje u prošloj godini manji su 45,3 miliona eura ili 2,2%.

KLASTER 6: VANJSKI ODNOSI

POGLAVLJE 30 – VANJSKI ODNOSI

Crna Gora je privremeno zatvorila poglavlje 30 na devetoj Međuvladinoj konferenciji 21. VI 2017. Značajno je napomenuti, da iako je poglavlje privremeno zatvoreno, Crna Gora aktivno radi na daljem usklađivanju legislative sa pravnom tekovinom EU.

Što se tiče *zajedničke* trgovinske politike, Crna Gora je nastavila da koordinira svoje pozicije sa pozicijama EU, uključujući i poziciju u okviru Svjetske trgovinske organizacije što je posebno prepoznato u posljednjem Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2020.

Takođe, Crna Gora kontinuirano radi na implementaciji CEFTA sporazuma, sprovođenjem aktivnosti s aspekta Dodatnog protokola 6 CEFTA o trgovini uslugama i pregovorima u cilju zaključivanja Dodatnog protokola 7 CEFTA o rješavanju sporova.

POGLAVLJE 31 – VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

Crna Gora podržava zajedničku vanjsku i bezbjednosnu politiku i pridružuje se svim EU deklaracijama i odlukama Savjeta (100% usklađenost) bez izuzetka i pored činjenice da takve odluke katkad ne korespondiraju sa interesima crnogorske privrede.

Crna Gora učestvuje u misijama i operacijama EU za upravljanje krizama u okviru zajedničke vanjske i odbrambene politike.

Crna Gora je intenzivirala svoje napore u borbi protiv hibridnih prijetnji. U maju 2019. Crna Gora je postala član Evropskog centra izvrsnosti za suzbijanje hibridnih prijetnji (Hybrid CoE).

Što se tiče bezbjednosti i odbrane, nastavlja se sprovođenje sporazuma EU i Crne Gore o bezbjednosnim postupcima za razmjenu i zaštitu povjerljivih podataka. Skupština je usvojila Strategiju odbrane Crne Gore, koja pruža okvir za razvoj sektora odbrane. Crna Gora takođe nastavlja dobru saradnju sa međunarodnim organizacijama i ostaje aktivan član u NATO vježbama i misijama.

Kada je riječ o završnom mjerilu, odnosno bilateralnom sporazumu o imunitetu sa Sjedinjenim Državama, kojim se građanima SAD-a daju izuzeća iz nadležnosti Međunarodnog krivičnog suda i kako bi se uskladili sa smjernicama Evropske unije u vezi s ovim pitanjem, potrebno je nastaviti aktivnosti na osnovu obostrano prihvatljivog modela, kako bi se pronašle najprikladnije administrativne procedure za ukidanje sporazuma sa SAD-om. Cilj ove koordinacije će biti rješenje koje je prihvatljivo za sve strane i koje će doprinijeti uspješnom zatvaranju definisanog mjerila.

ANEKS: KLASTERSKA STRUKTURA POGLAVLJA, STATUSA NAPRETKA I MOGUĆIH MJERA RANE INTEGRACIJE

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
1. TEMELJNA PITANJA	5 Javne nabavke	Određeni napredak (4)	Umjerena spremnost (3)	
	18 Statistika			Monstat je u kontinuiranoj komunikaciji sa Eurostatom u dijelu proizvodnje podataka kako bi osigurali da su podaci dobijeni u skladu sa EU standardima.
	23 Pravosuđe i temeljna prava	Ograničeni napredak (3)	Umjerena spremnost (3)	<p>Programi:</p> <p>Realizovani program:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU Support to the Rule of Law II - EURoL II (okončan prethodne godine) Crnogorske institucije su imale pristup EURoL II projektu za osnaživanje pravosudnih institucija i organa za sprovođenje zakona, kao i pravosudne saradnje, koji je sproveden u periodu 2017-2020. • Program Evropske unije i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu politiku (SOPEES 2015-2017) U julu 2018. je potpisan Finansijski sporazum za ovaj projekat, koji se sprovodi po principu „decentralizovanog modela“. U okviru programske Akcije 3 „Poboljšanje sistema socijalne uključenosti i sistema socijalne i dječije zaštite“, u nadležnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava je Aktivnost 3.3 „Uključivanje marginalizovanih grupa u zajednicu“. U okviru ove aktivnosti planirana su dva projekta: <ul style="list-style-type: none"> ○ Grant šema – „Podrška socijalnoj inkluziji - Roma/Romkinja i Egipcana/Egipcanki“; ○ Ugovor o uslugama – „Kampanje o ranim/prisilnim/ugovorenim brakovima, porodičnom nasilju i uličnom prosjačenju“. <p>Programi u toku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Justice Programme - JUST Crna Gora se priključila EU programu za jačanje pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima 13. IX 2018.

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<p>Program je otvoren za države članice EU, kao i za kandidate za članstvo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Horizontal Facility for the Western Balkans and Turkey II 2019-2022 (Profesionalnost i odgovornost u pravosudnom sistemu) Crna Gora učestvuje u Horizontal Facility II programu koji obuhvata teme iz oblasti pravde, borbe protiv korupcije, ekonomskog i organizovanog kriminala, anti-diskriminacije i zaštite ranjivih grupa, slobode izražavanja i slobode medija. Program je zajednička inicijativa Evropske unije i Savjeta Evrope. <p><u>Najavljeni programi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • EU Support to the Rule of Law III - EURoL III Crnogorske institucije su mogle aplicirati na konkurs za EURoL III projekat – nastavak ranije navedenog EURoL II projekta do 7. VI 2021. <p><u>Tijela / institucije:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Evropska mreža za obuku u pravosuđu (European Judicial Training Network, EJTN) - EJTN je glavna platforma i promoter obuke i razmjene znanja evropskog pravosuđa. U 2018. sudije i državni tužioci iz Crne Gore prvi put su učestvovali u obukama EJTN-a. • Evropska jedinica za pravosudnu saradnju – EUROJUST <ul style="list-style-type: none"> ○ Saradnja Crne Gore i EUROJUST-a u oblasti pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima sprovodi se na osnovu Sporazuma o saradnji između Crne Gore i Evropske jedinice za pravosudnu saradnju, koji je stupio na snagu 3. VI 2016. ○ Sporazumom se definiše obim saradnje, određuju nadležna tijela za njegovo sprovođenje, mehanizmi i instituti za međusobnu saradnju kao što su postavljanje državnog tužioca, odnosno magistrata za vezu s EUROJUST-om, osobe za kontakt, modaliteti razmjene informacija s posebnim osvrtom na pitanje privatnosti i zaštite ličnih podataka i bezbjednosti podataka, kao i odnos tog tijela s nadležnim organima drugih država.

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<ul style="list-style-type: none"> • Evropska pravosudna mreža u građanskim i privrednim stvarima – EJM U okviru Justice Programme-a, crnogorske pravosudne institucije učestvuju u radu Evropske pravosudne mreže u građanskim i privrednim stvarima. <p><u>Mreže u kojima Vrhovni sud Crne Gore ima status:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mreža predsjednika vrhovnih sudova EU - posmatrač • Mreža najviših sudova pri Evropskom sudu za ljudska prava – član • Konferencija predsjednika vrhovnih sudova Centralne i Istočne Evrope (CEELI) – član • Udruženje upravnih jurisdikcija EU (ACA Europe) – posmatrač • Mreža za međunarodnu pravnu pomoć u građanskim i privrednim stvarima – posmatrač
	24 Pravda, sloboda i bezbjednost	Određeni napredak (4)	Umjerena spremnost (3)	<p><u>Programi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Realizovani programi</u> <ul style="list-style-type: none"> ○ EU Support to the Rule of Law II – EURoL II <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crnogorske institucije su imale pristup EURoL II projektu za osnaživanje pravosudnih institucija i organa za sprovođenje zakona, kao i pravosudne saradnje, koji je sproveden u periodu 2017-2020. ○ Customs 2013 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crna Gora (Uprava carina) je 2011. pristupila EU programu Customs 2013, na temu carinske unije, koji je sproveden u periodu 2008-2013. ○ Customs 2020 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crna Gora (Uprava carina) je učestvovala u EU programu Customs 2020, koji je sproveden u periodu 2014-2020. ○ Fiscalis 2020 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crna Gora (Uprava carina) je učestvovala u EU programu Fiscalis 2020 u oblasti carinske saradnje, koji je sproveden u periodu 2014-2020. • <u>Programi u toku</u> <ul style="list-style-type: none"> ○ Justice Programme – JUST

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ Crna Gora se priključila Justice Programme-u, EU programu za jačanje pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima, 13. IX 2018. ▪ Program je otvoren za države članice EU, kao i za kandidate za članstvo. ○ Horizontal Facility for the Western Balkans and Turkey (Horizontal Facility II) 2019-2022 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crna Gora učestvuje u Horizontal Facility II programu koji obuhvata teme iz oblasti pravde, borbe protiv korupcije, ekonomskog i organizovanog kriminala, anti-diskriminacije i zaštite ranjivih grupa, slobode izražavanja i slobode medija. ▪ Program je zajednička inicijativa Evropske unije i Savjeta Evrope. • <u>Najavljeni programi</u> <ul style="list-style-type: none"> ○ EU Support to the Rule of Law III – EURoL III <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crnogorske institucije su do 7. VI 2021. mogle aplicirati na konkurs za EURoL III projekat – nastavak ranije navedenog EURoL II projekta. ○ Customs 2027 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crna Gora očekuje da EK dostavi nacrt sporazuma za učešće u Customs 2027 programu, koji se sprovodi u periodu 2021-2027. ○ Fiscalis 2027 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crna Gora očekuje da EK dostavi nacrt sporazuma za učešće u Fiscalis 2027 programu, koji se sprovodi u periodu 2021-2027. <p><u>Tijela / institucije:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Evropska mreža za migracije – EMN <ul style="list-style-type: none"> ○ Tokom prvog kvartala 2021. EMN se prvi put proširila na zemlje van Evropskog ekonomskog područja, uključivanjem prvo Moldavije, a potom i Gruzije. ○ U maju 2021. organizovan je sastanak s rukovodiocem EMN na kojem je predstavljen nacrt Radnog aranžmana o saradnji u okviru Evropske mreže za migracije između EK i Ministarstva unutrašnjih poslova.

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<ul style="list-style-type: none"> ○ Ukoliko crnogorska strana potvrdi zainteresovanost, može aplicirati za sticanje posmatračkog statusa u EMN. ○ U kontekstu pregovaračkog procesa, Crna Gora bi apliciranjem za status posmatrača unaprijedila saradnju s EK i državama članicama, potvrđujući posvećenost kreiranju održive migracione policije i daljem usaglašavanju propisa s pravnom tekovinom EU. ○ Osim toga, Crna Gora bi bila u poziciji da se putem učešća predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova u radu EMN informiše o načinu rješavanja aktuelnih izazova u oblasti migracija i azila. ● Evropska mreža za povratak i reintegraciju – ERRIN ○ U toku su aktivnosti u vezi s razmatranjem mogućnosti apliciranja Crne Gore za status posmatrača u ERRIN mreži ○ Status posmatrača bi omogućio učešće na sastancima Upravnog odbora i u radnim grupama ERRIN mreže. ● Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu – Frontex ○ Crna Gora i Frontex imaju intenzivnu saradnju u oblasti vanjskih granica i Šengena, zasnovanu na Sporazumu o statusu između Crne Gore i Evropske unije o aktivnostima koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu, koji je stupio na snagu 1. VII 2020. ○ Navedeni Sporazum o statusu je drugi sporazum tog tipa koji je EU potpisala s nekom državom koja nije članica EU (nakon onog potpisanog s Albanijom). ○ U zavisnosti od procjene, evropski policajci će zajedno s crnogorskom policijom sprovoditi granične provjere, a Evropska unija će pružiti našoj zemlji ekspertsku obuku i stručnu pomoć u nadgledanju onih dijelova granice koji su susjedni nekoj državi članici EU. ● Evropska jedinica za pravosudnu saradnju – EUROJUST

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<ul style="list-style-type: none"> ○ Saradnja Crne Gore i EUROJUST-a u oblasti pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima sprovodi se na osnovu Sporazuma o saradnji između Crne Gore i Evropske jedinice za pravosudnu saradnju, koji je stupio na snagu 3. VI 2016. ○ Sporazumom se definiše obim saradnje, određuju nadležna tijela za njegovo sprovođenje, mehanizmi i instituti za međusobnu saradnju kao što su postavljanje državnog tužioca, odnosno magistrata za vezu s EUROJUST-om, osobe za kontakt, modaliteti razmjene informacija s posebnim osvrtom na pitanje privatnosti i zaštite ličnih podataka i bezbjednosti podataka, kao i odnos tog tijela s nadležnim organima drugih država. ● Evropska pravosudna mreža u građanskim i privrednim stvarima – EJNI <ul style="list-style-type: none"> ○ U okviru Justice Programme-a, crnogorske pravosudne institucije učestvuju u radu Evropske pravosudne mreže u građanskim i privrednim stvarima. ● Agencija Evropske unije za saradnju u sprovođenju zakona – Europol <ul style="list-style-type: none"> ○ Saradnja Crne Gore i Europol-a u oblasti policijske saradnje i borbe protiv organizovanog kriminala sprovodi se na osnovu Sporazuma o operativnoj i strateškoj saradnji između Crne Gore i Europol-a iz 2015. ○ Crna Gora je klasifikovana među operativne partnere Europol-a. ○ Takođe, Crna Gora posjeduje i službenika za vezu s Europol-om. ● Evropska multidisciplinarna platforma za borbu protiv kriminalnih prijetnji – EMPACT <ul style="list-style-type: none"> ○ Saradnja u okviru EMPACT-a je započeta 2018. odobravanjem Savjeta Evrope da i operativni partneri (kandidati za EU) mogu učestvovati u EMPACT aktivnostima, nakon čega su uslijedili pozivi zemalja za učešće Crne Gore u određenim planovima gdje su procijenili da možemo dati doprinos. ○ Crna Gora ima kolidersku ulogu u dvije EMPACT aktivnosti: 4.1 - EMPACT oružje i eksplozivi i 3.3 - EMPACT za vatreno oružje kojim rukovodi FRONTEX (granična policija - OA 3.3 - razvoj priručnika o detekciji oružja i eksploziva na spoljnim

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<p>granicama EU). Učešće crnogorske policije u toku 2021, pored koliderske uloge, potvrđeno je u 16 operativnih aktivnosti u okviru šest EMPACT oblasti: 01 – FII ilegalne migracije, 06 – FIA krijumčarenje oružja, 07 – CCH – kanabis, kokain, heroin, 08 – SYD – sintetičke droge, 10 – CSE – sajber kriminal – seksualna eksploatacija djece i 13 – OPC – organizovani imovinski kriminal.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ U toku 2021. izvršene su pripremne radnje za sprovođenje JAD – Dani zajedničke akcije (predstavnici crnogorske policije su učestvovali na pripremnim sastancima). Započeta je predoperativna faza za JAD 2021 – Vatreno oružje, narkotici, ilegalne migracije čije realizacija se očekuje tokom septembra/oktobra 2021. ○ Imenovan je nacionalni koordinator za EMPACT na nivou pomoćnika direktora Uprave policije za Sektor za borbu protiv kriminala. Prvi sastanak Nacionalnih koordinatora, u online formatu, održan je 19. IV 2021. ○ Shodno prethodnoj praksi očekuje se poziv za učešće u EMPACT aktivnostima za naredni period. Nakon upućenog poziva razmotriće se svaka aktivnost pojedinačno i uputiti odgovor u odnosu na participaciju crnogorske policije u predmetnim aktivnostima. ● Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti o drogama – EMCDDA ○ Uslov za članstvo Crne Gore u EMCDDA je da Ministarstvo zdravlja obezbijedi dovoljan broj zaposlenih, stalnu edukaciju, određen budžet i stabilnost organizacione strukture nacionalne kontakt jedinice u skladu sa smjernicama EMCDDA, kako bi se oformila nacionalna baza podataka i nastavilo s primjenom definisanih standarda za potpuni monitoring oblasti droga. ○ Krajnji cilj je integrisanje Crne Gore u EU sistem monitoringa i EU mrežu (Reitox) za monitoring. ○ Informacija s X sastanka Pododbora za pravdu, slobodu i bezbjednost iz marta 2021: <i>Crna Gora se poziva da razgovara o sklapanju <u>Radnog aranžmana s EMCDDA.</u></i>

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
	32 Finansijski nadzor	Ograničeni napredak (3)	Umjerena spremnost (3)	Program Pericles - Crna Gora učestvuje u programu od 2007. i pruža aktivni doprinos njegovoj realizaciji.
2. UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE	1 Slobodno kretanje roba	Ograničeni napredak (3)	Umjerena spremnost (3)	<p>U skladu sa ciljevima Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan koji prepoznaje značaj jačanja regionalne saradnje kroz uspostavljanje Regionalnog ekonomskog tržišta, pokrenuta je inicijativa koja ima za cilj unapređenje sistema infrastrukture kvaliteta, kako bi se olakšala intergacija u jedinstveno tržište EU (u posebnom fokusu je ACAA instrument - Sporazum o ocjenjivanju usaglašenosti i prihvatanju industrijskih proizvoda, koji predstavlja dodatu vrijednost uključivanju u tržište EU.</p> <p>CG uključena u ekspertske grupe na nivou EU u statusu posmatrača za sljedeće oblasti: motorna vozila, hemikalije i bocidi, bezbjednost igračaka.</p>
	2 Sloboda kretanja radnika	Određeni napredak (4)	Određeni nivo spremnosti (2)	<p>Realizovani program:</p> <ul style="list-style-type: none"> EU Employment and Social Innovation Programme (EaSI) 2014-2020 (okončan prethodne godine) <p>Program EaSI je finansijski instrument na nivou EU za promovisanje kvalitetnog i održivog zapošljavanja, obezbjeđivanja adekvatne i dostojne socijalne zaštite, borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti i poboljšanja uslova rada.</p> <p>Crna Gora se priključila Programu EaSI 2015. godine, po potpisivanju sporazuma o učešću, kao država kandidat za članstvo.</p> <p>Program je bio otvoren za države članice EU.</p> <p>Najavljeni program:</p> <ul style="list-style-type: none"> EU Employment and Social Innovation Programme (EaSI) 2021-2027

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<p>Za period 2021-2027, EaSI je postao jedna od komponenti ESF+ i naglasak u novom programu je na socijalnoj, ekonomiji, socijalnom preduzetništvu, socijalnim inovacijama i mobilnosti radne snage.</p> <p>Crna Gora ima mogućnost učešća u Programu EaSI 2021-2027, ukoliko iskaže interesovanje i potpiše sporazum o učešću.</p>
	3 Pravo osnivanja i sloboda pružanja usluga	Određeni napredak (4)	Umjerena spremnost (3)	
	4 Slobodno kretanje kapitala	Određeni napredak (4)	Umjerena spremnost (3)	
	6 Privredno pravo	Dobar napredak (5)	Dobar nivo spremnosti (4)	
	7 Intelektualna svojina	Određeni napredak (4)	Dobar nivo spremnosti (4)	
	8 Konkurencija	Ograničeni napredak (3)	Umjerena spremnost (3)	
	9 Finansijske usluge			<p>U okviru V završnog mjerila CBCG, ANO i KTK, neposredno prije pristupanja EU, a shodno svojim nadležnostima, treba da imenuju predstavnike u svojstvu posmatrača u tri evropska nadzorna tijela: Evropskom nadzornom tijelu za bankarstvo (EBA), Evropskom nadzornom tijelu za osiguranje i penzijsko osiguranje pod pokroviteljstvom poslodavca (EIOPA) i Evropskom nadzornom tijelu za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA).</p> <p>CBCG je u Londonu je 22. X 2015, u sjedištu EBA, potpisala multilateralni Sporazum o saradnji između EBA i supervizorskih tijela zemalja regiona kojim ove zemlje stiču status</p>

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<p>ravnopravnog učešća u razmjenama informacija sa zemljama članicama EU, kada je u pitanju poslovanje i supervizija bankarskih sistema.</p> <p>CBCG je zainteresovana za sticanje statusa posmatrača u radu Evropskog tijela za bankarstvo.</p> <p>U vezi sa saradnjom sa Evropskom agencijom za osiguranje i profesionalne penzije (EIOPA), Agencija za nadzor osiguranja Crne Gore je uspješno završila ocjenu ekvivalencije profesionalne tajne sa EIOPA-om (na osnovu zahtjeva Solventnosti II), u 2014.</p> <p>U skladu sa praksom koja se koristi sa drugim zemljama u fazi kandidata, pre punopravnog članstva u EU, ANO je zainteresovana za dobijanje statusa posmatrača. Uzimajući u obzir složenost i obim propisa EU Solventnost II (tj. Obavezujući tehnički standardi i nadzorne smernice i preporuke koje je razvio EIOPA), koji je u kontinuitetu i koji smo dužni da u potpunosti prenesemo i primenimo od dana pristupanja Evropskoj uniji, učešće ANO u radu EIOPA-e, kao posmatrača, bilo bi od velike koristi za Crnu Goru. To bi posebno doprinelo daljem razvoju regulacije i nadzorne prakse i omogućilo ANO kao supervizoru da ojača svoju funkciju i položaj na tržištu osiguranja kako bi održao stabilnost dok se spaja sa evropskim jedinstvenim tržištem.</p>
	28 Zaštita potrošača i zdravlja	Određeni napredak (4)	Umjerena spremnost (3)	<p>Crna Gora je uputila inicijativu EK za potpisivanjem Međunarodnog sporazuma o saradnji EU sa trećim zemljama u prekograničnoj saradnji u oblasti potrošačkog zakonodavstva. Ovakav vid saradnje omogućio bi veći stepen integracije Crne Gore radi djelotvornog suočavanja sa izazovima izvršavanja potrošačkog zakonodavstva kako na zajedničkom tržištu uspostavljenom sa EU, tako i nacionalnom tržištu. Takođe, važan aspekt ove Inicijative ogledao bi se u jačanje povjerenja potrošača obje ugovorne strane uz pomoć bržeg, agilnijeg i dosljednijeg izvršavanja potrošačkih pravila, a koji kreiraju veće mogućnosti za građane i trgovce i iz Crne Gore i iz EU, i koji će doprinijeti poboljšanju potencijala ekonomskog razvoja Crne Gore (turizma kao osnovne grane privrede usmjerenog na veću potražnju iz EU).</p>
3. KONKURENTNOST I INKLUZIVNI RAST	10 Informatičko društvo i mediji	Ograničen napredak (3)	Umjereni nivo spremnosti (3)	ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE:

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<p>Evropska kancelarija za komunikacije - European Communication Office (ECO) Evropska kancelarija za komunikacije - ECO (European Communication Office) se nalazi u Kopenhagenu, Danska.</p> <p>ECO je stalna kancelarija koja podržava CEPT (Evropska konferencija poštanskih i telekomunikacionih uprava), njeno predsjedavanje i njena tri odbora: Odbor za elektronske komunikacije (ECC), Odbor za ITU politiku (COM-ITU) i Odbor za poštansku regulaciju (CERP). CEPT okuplja poštanska i telekomunikaciona regulatorna tijela 48 evropskih zemalja, među kojima je i Crna Gora od 2007.</p> <p>AVM POLITIKA:</p> <p>Tijela u kojima Agencija za elektronske medije (AEM) ima status člana:</p> <p>EPRA - Evropska platforma regulatornih tijela / European Platform of Regulatory Authorities (http://www.epra.org)</p> <p>MNRA - Mediteranska mreža nezavisnih regulatornih tijela / Mediterranean Network of Regulatory Authorities (www.rirm.org)</p> <p>Tijela u kojima Agencija za elektronske medije ima status posmatrača:</p> <p>ERGA - Evropska grupa regulatora za audiovizuelne medijske usluge - European Regulators Group for Audiovisual Media Services (http://erga-online.eu)</p> <p>AVMSD Contact Committee - Kontakt komiteta za sprovođenje Direktive o audiovizuelnim medijskim uslugama - (https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/contact-committee-meetings)</p> <p>EU ili EU finansirani projekti koje u koje su uključeni predstavnici Agencije za elektronske medije:</p> <p>„Sloboda izražavanja i sloboda medija u Jugoistočnoj Evropi” (JUFREX2). Sprovodi se u okviru programa „Horizontalni mehanizam za Zapadni Balkan i Tursku 2019–2022“ (Horizontal Facility II- https://pjp-eu.coe.int/en/web/horizontal-facility/home - Horizontalni</p>

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<p>mehanizam Evropske unije / Savjeta Evrope za zapadni Balkan i Tursku (Horizontalni instrument II) 2019-2022 je inicijativa za saradnju Evropske unije i Savjeta Evrope za zapadni Balkan i Tursku. Prva faza programa obuhvatala je razne aktivnosti specifične za korisnike i regionalne inicijative i trajala je od 2016. do 2019. Druga faza programa (vrijedna 41 mil. EUR, trajaće 36 mjeseci, počev od maja 2019.) se oslanja na rezultate I faze i proširuje se na nove teme ključne za region zapadnog Balkana i Tursku, a to su sloboda izražavanja i mediji. Druga faza programa obuhvata akcije u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji, Srbiji, kao i Turskoj.).</p> <p>„Podrška javnim medijskim servisima na Zapadnom Balkanu“ (PSMWB - Assistance to Public Service Media in the Western Balkans), finansira EU, a realizuje konzorcijum organizacija na čelu sa Međunarodnom federacijom novinara (IFJ), a uključeni su i Evropska radio-difuzna unija (EBU), Evropska federacija novinara (EFJ), austrijski nacionalni javni servis (ORF), Balkanska mreža za istraživačko novinarstvo (BIRN) i Kancelarija Evrovizije za razmjenu vijesti u jugoistočnoj Evropi (ERNO)</p>
	16 Porezi			<p>Projekat „Reforma poreske administracije u Crnoj Gori“ finansiran kroz zajam kod Svjetske banke obuhvata finansijsku i tehničku podršku za: metodologije i procedure naplate prihoda; novi integrisani sistem upravljanja prihodima (IRMS) i drugu tehnološku infrastrukturu, razvoj i implementaciju sistema za elektronsku fiskalizaciju računa. Pored toga što će elektronska fiskalizacija ograničiti mogućnosti za utaju PDV-a i manipulaciju sa fiskalnim računima, poboljšanje kapaciteta poreske administracije takođe će doprinijeti ostvarivanju cilja zemlje za pristupanje EU i ekonomsku integraciju sa državama članicama EU.</p>
	17 Ekonomska i monetarna politika	Ograničeni napredak (3)	Umjerena spremnost (3)	<p>CBCG je korisnica IPA regionalnog projekta „Program jačanja kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana sa ciljem njihove integracije u Evropski sistem centralnih banaka“, koji koordinira Banka Njemačke uz podršku ECB-a i 19 nacionalnih centralnih banaka Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB). Projekat ima za cilj jačanje monetarne i finansijske stabilnosti u regionu i pripremu institucija korisnica za buduće članstvo u ESCB. IPA2017 višekorisnički projekat u oblasti statistike međunarodne trgovine uslugama (PP1.2 ITSS), kojim koordinira CBCG.</p>

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
				<p>IPA2017 višekorisnički projekat Procedure makroekonomske neravnoteže (MIP-Macroeconomic Imbalance Procedure), kojim koordinira Monstat, u cilju proizvodnje indikatora iz oblasti statistike eksternog sektora.</p> <p>Učešće na ministarskom dijalogu za ZB i Tursku.</p>
	19 Socijalna politika i zapošljavanje	Dobar napredak (5)	Određeni nivo spremnosti (2)	<p>Realizovani program:</p> <ul style="list-style-type: none"> EU Employment and Social Innovation Programme (EaSI) 2014-2020 (okončan prethodne godine) <p>Program EaSI je finansijski instrument na nivou EU za promovisanje kvalitetnog i održivog zapošljavanja, obezbjeđivanja adekvatne i dostojne socijalne zaštite, borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti i poboljšanja uslova rada.</p> <p>Crna Gora se priključila Programu EaSI 2015. godine, po potpisivanju sporazuma o učešću, kao država kandidat za članstvo.</p> <p>Program je bio otvoren za države članice EU i države kandidate.</p> <p>Programi u toku:</p> <ul style="list-style-type: none"> Youth Guarantee¹ <p>Najavljeni program:</p> <ul style="list-style-type: none"> EU Employment and Social Innovation Programme (EaSI) 2021-2027 <p>Za period 2021-2027, EaSI je postao jedna od komponenti ESF+ i naglasak u novom programu je na socijalnoj ekonomiji, socijalnom preduzetništvu, socijalnim inovacijama i mobilnosti radne snage.</p> <p>Crna Gora ima mogućnost učešća u Programu EaSI 2021-2027, ukoliko iskaže interesovanje i potpiše sporazum o učešću.</p> <ul style="list-style-type: none"> Child Guarantee² <p>Evropska agencija za hemikalije (ECHA) EU Komitet viših odbora inspektora rada (SLIC)</p>

¹ Crna Gora učestvovala na inicijalnom sastanku o prezentaciji Garancije za mlade kao mehanizmu koji sve države članice usvajaju. Garancija se može finansirati iz Ipe.

² Inicijativa koja tek pilotira u državama članicama ali je inicijativa poput Granacije za mlade i može se finansirati iz fondova EU.

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
	20 Preduzetništvo i industrijska politika	Određeni napredak (4)	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti (3/4)	COSME 2021 U okviru Programa za konkurentnost malih i srednjih preduzeća COSME 2014 – 2020, uspješno su nastavljene aktivnosti na realizaciji projekta Evropska mreža preduzetništva za Radni program 2020-2021, usmjerene na pomoć privrednicima za lakši pronalazak poslovnih partnera i uspostavljanje poslovne saradnje, pristup informacijama o pravnim aspektima i poslovnim regulativama EU, informisanje o programima podrške i pripremu za bolje korišćenje raspoloživih EU fondova, transfer tehnologije i znanja i inovacije.
	25 Nauka i istraživanje	Dobar napredak (5)	Dobar nivo spremnost (4)	
	26 Obrazovanje i kultura	Određeni napredak (4)	Dobar nivo spremnost (4)	CG posmatrač u Savjetodavnom odboru za stručno osposobljavanje (Advisory Committee on Vocational Training - ACVT) koji funkcioniše pri Direktoratu za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju Evropske komisije (DG EMPL).
	29 Carinska unija	Određeni napredak (4)	Umjerena spremnost (3)	<ul style="list-style-type: none"> • Customs 2020 <ul style="list-style-type: none"> ○ Crna Gora (Uprava carina) je učestvovala u EU programu Customs 2020, koji je sproveden u periodu 2014-2020. • Fiscalis 2020 <ul style="list-style-type: none"> ○ Crna Gora (Uprava carina) je učestvovala u EU programu Fiscalis 2020 u oblasti carinske saradnje, koji je sproveden u periodu 2014-2020. • Customs 2027 <ul style="list-style-type: none"> ○ Crna Gora očekuje da EK dostavi nacrt sporazuma za učešće u Customs 2027 programu, koji se sprovodi u periodu 2021-2027. • Fiscalis 2027 <ul style="list-style-type: none"> ○ Crna Gora očekuje da EK dostavi nacrt sporazuma za učešće u Fiscalis 2027 programu, koji se sprovodi u periodu 2021-2027.

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
4. ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST	14 Saobraćajna politika	Nema napretka (2)	Umjeren/dobar nivo spremnosti (3/4)	Paris MoU – da Crna Gora postane punopravna članica
	15 Energetika	Određeni napredak (4)	Dobar nivo spremnost (4)	<p><u>Nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja</u> ECURIE - članica platforme i Sporazuma, EURDEP - u toku su aktivnosti Crne Gore za članstvo u EURDEP. Predstoji slanje radioloških podataka preko mreže stanica GDR, HERCA - da Crna Gora bude posmatrač, Group of Expert, under article 31 of EURATOM TREATY - da Crna Gora bude posmatrač, European Nuclear Safety Regulators Group (ENSREG) - da Crna Gora bude posmatrač, The European Nuclear Energy Forum (ENEF) - da Crna Gora bude posmatrač EURAD, European Joint Programme on Radioactive Waste Management - da Crna Gora bude posmatrač, eventualno da učestvujemo u projektima, PREDIS, PRE-DISposal management of radioactive waste - da Crna Gora bude posmatrač, eventualno da učestvujemo u projektima, Instrument for Nuclear Safety Cooperation- INSC – posmatrač, Crna Gora učestvuje u projektima podržanih od strane INSC, Instrument za saradnju u oblasti nuklearne sigurnosti (Instrument for nuclear safety cooperation- INCS); IPA višekorisnički Program Nuclear safety and radiation proection.</p>

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
	21 Transevropske mreže	Određeni napredak (4)	Umjeren/dobar nivo spremnosti (3/4)	
	27 Životna sredina i klimatske promjene			<p>IMPEL - European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crna Gora je sada posmatrač ali bi bilo dobro da bude član (EK ranije davala preporuku da budemo zvanični članovi); <p>CARACAL – Competent Authorities for REACH and CLP</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crna Gora je sada posmatrač, a bilo bi dobro da smo članovi; <p>HelpNet – mreža Evropske agencije za hemikalije (ECHA);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crna Gora je sada posmatrač, a bilo bi dobro da smo članovi; <p>Helpdesk za Eco label</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bilo bi dobro da Crna Gora bude posmatrač; <p>Evropska mreža za izvještavanje o životnoj sredini (EIONET) – Crna Gora je saradnik;</p> <p>Unija za Mediteran (UfM) – Crna Gora je članica;</p> <p>Mehanizam Evropske unije za civilnu zaštitu – Crna Gora je članica;</p> <p>Zajednički komunikacijski i informacijski sistem za hitne slučajeve (CECIS) – u toku je procedura povezivanja kako bi Crna Gora postala članica CECIS-a;</p> <p>LIFE – program EU za klimatsku akciju i životnu sredinu Bilo bi dobro da Crna Gora postane korisnik (kontribucija je bila visoka).</p>
	11 Poljoprivreda i ruralni razvoj	Dobar napredak (5)	Umjerena spremnost (3)	

KLASTER:	POGLAVLJE	IZVJEŠTAJ EK O CRNOJ GORI 2020		POTENCIJALNE MJERE RANE INTEGRACIJE
		Napredak	Opšta spremnosti	
5. RESURSI, POLJOPRIVREDA I KOHEZIJA	12 Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarna politika	Dobar napredak (5)	Umjerena spremnost (3)	
	13 Ribarstvo	Određeni napredak (4)	Određeni nivo spremnosti (2)	Makroregionalna Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju – EUSAIR, u okviru koje Crna Gora ima aktivnu ulogu i bila je prva država koja nije članica EU koja je uspješno predsjedavala EUSAIR-om (2019). EUSAIR služi kao kohezivni element i jedan od mehanizama koji pomažu integraciji Crne Gore EU.
	22 Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata			
	33 Finansijske i budžetske odredbe	Ograničeni napredak (3)	Rana faza spremnosti (1)	
6. VANJSKI ODNOSI	30 Vanjski odnosi	Određeni napredak (4)	Dobar nivo spremnosti (4)	
	31 Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika	Određeni napredak (4)	Dobar nivo spremnosti (4)	<p>Učešće u mirovnim misijama EU Operacija ATALANTA, Rog Afrike – VCG u operaciji „ATALANTA“ aktivno učestvuje od septembra 2010. godine. Do sada, u operaciji EU NAVFOR ATALANTA po svim osnovama angažovana su 73 pripadnika Vojske Crne Gore.</p> <p>EUTM, Mali Od maja 2014. godine VCG učestvuje u EU misiji za obuku Oružanih snaga Republike Mali u Africi, pod nazivom EUTM (European Union Training Mission) Do sada je u ovoj misiji učestvovalo 12 oficira VCG.</p>